

PLIEGO DOS GOZOS CATALÁNS DE NOSA SEÑORA DO CRISTAL

Miguel Ángel González García

Os gozos en xeral

Os gozos son composicións poéticas populares para ser cantadas inicialmente en honor da Nosa Señora e máis adiante en honor de Cristo e de moitos santos e santas. Non imos a historiar esta literatura e só queremos destacar que como impresos con determinadas características fixéronse até hoxe moi populares en Cataluña e Valencia. Se nun principio eran por encargo de parroquias e santuarios para satisfacer a piedade dos devotos, que os levaban como recordo, despois, a partires do século XIX, foron obxecto de colección e editáronse moitísimos dedicados a case todo o santoral tendo un dobre interese, o devocional e o tipográfico. Hai importantes coleccións nas principais bibliotecas catalás e tamén na Biblioteca Nacional de Madrid que é onde temos localizado o dedicado á Nosa Señora do Cristal, que é totalmente descoñecido e que sendo lóxico que se tivera distribuído en Vilanova, non hai constancia algunha de elo, nin ningún exemplar entre nós. Con probabilidade non o encargou o santuario como se bota a ver no título que supón que a imaxe *se venera en la parroquial iglesia de Villanueva de los Infantes* cando xa existía o santuario.

A morfoloxía destes impresos é sempre a mesma e cúmprese en todo o que comentamos. Imprímense nunha soa cara en tamaño folio ou similar e teñen a seguinte estrutura: a cabeceira co nome da advocación e lugar onde se venera, comezando en catalán ou castelán indefectiblemente coas palabras *Gozos en honor de...* Despois un gravado coa imaxe da advocación no medio de dous adornos tipográficos e a orla que abarca todo o corpo do impreso, o texto en columnas (dúas ou tres) porque é unha composición poética, e despois de cada estrofa repítese a «tonada» que son os dous últimos versos da entrada e ao final a oración en latín.

Os Gozos de Nosa Señora do Cristal

De acordo co anterior, levan en distintos tipos de letra e todo enmarcado en orla tipográfica de motivos vexetais.

1º Título:

GOZOS EN HONOR/DE/NUUESTRA SEÑORA DEL CRISTAL/ que se venera en la/ parroquial iglesia de Villanueva de los Infantes, Obispado de Orense.

2º Gravado da Virxe no seu relicario e baixo un dosel con dous anxos adorando. Aos lados dous adornos tipográficos. O pé do relicario, similar ao dunha custodia, quizais era modo primitivo de ofrecela na veneración.

3º Composición poética con rima en asonante. Estrofas de catro versos (1ª e última estrofa repetidas) e de 6, as sete de que consta, que co estribillo que se debe repetir ao final de cada unha serían de

8. Todos decasílabos. O estribillo en cursiva di: *A ti gloriosa alabanza se dada/Madre Nuestra, Virgen del Cristal.*

O contido describe o achadego milagroso, fai alusión ao santuario e invita á devoción. Ignoro o autor, que sabe versificar, quizais se teña baseado no coñecido relato do Padre Villafañe para a composición.

En pequeno Cristal encerrada,
Virgen Santa, tu imagen nos dás:
A ti gloria alabanza sea dada,
Madre Nuestra, Virgen del Cristal.

Escucha, o Señora, los cantos
Con que e pueblo celebra gozoso
El hallazgo del Cristal que encierra
Vuestra imagen y rostro amoroso;
Esta imagen que es prensa sagrada
Que nos dio vuestro amor maternal.

Pues tus ojos volviste benigna
Sobre el pueblo que habita este suelo,
Y tu imagen nos diste graciosa
Y con ella tu amor y consuelo
La novena a Ti dedicada
Ofrecemos por tanta bondad

Ves el campo entre cuyas arenas
Aparece el Cristal milagroso;
Pastorcilla inocente lo encuentra...
Villanueva entonces gozoso,
Esta imagen, esclama, sagrada:
Es prenda mía y don celestial.

Que no ha sido por industria humana
Fabricada, lo afirma la historia
Confirmando su admirable origen
Los prodigios dignos de memoria,
Tradición que constante y guardada
Recibimos de la antigüedad.

Del Cristal milagroso la fama
 Donde quiera se estiende; y sus votos,
 Sus personas y haciendas los pueblos
 Ya le ofrecen, diciendo devotos:
 “A la imagen alcemos sagrada
 Templo digno de su Magestad”

Ya se eleva, frente al campo, en donde
 Se ocultara Cristal tan precioso,
 Edificio que lleva en su nombre
 De María el nombre glorioso,
 Santuario en donde adorada,
 Virgen Santa, por siempre serás.

Venid, pueblos, adorar la imagen
 Del Cristal, que ennoblece este suelo:
 Aquí el pobre, el enfermo, el cuitado
 Hallarán pronto auxilio y consuelo:
 Venid pues a la imagen sagrada
 En devota novena adorar.

En pequeno Cristal encerrada
 Virgen Santa, tu imagen nos das:
*A ti gloria, alabanza sea dada,
 Madre nuestra, Virgen del Cristal.*

4º A invitación á oración e oración en latín que é a que se usa na oración do *Ángelus*.

A imprenta e datación

Os Gozos levan o seguinte pé de imprenta: Im, de V. Berdós, Molas 31.

É unha coñecida imprenta barcelonesa, a de Víctor Berós i Feliu, que tivo a súa sé en varias rúas pero sobre todo consolidouse na rúa Molas núm. 31.

Coñécense moitos impresos de todo tipo pero sobre todo devocionais e gozos. Entre outros os de San León II, papa e confesor; os dos Santos Sotero e Caio Papas; os da Nosa Señora do Camiño de Casa Tarrés de la Garriga, datados en 1891; os da Nai de Deus del

Col da igrexa da Esperanza de Barcelona, que tamén foron datados en 1891; os da Nosa Señora del Fau de Carbonills, no bispado de Girona; os da Nosa Señora de Belén, que se venera na Montaña de Collerola (Barcelona). Os de Nosa Señora da Rodona da vila de Illa, datados en 1890.

Os citados de Nosa Señora do Camí ou Camiño, utilizan ao lado do gravado os mesmos adornos tipográficos dos de Nosa Señora do Cristal, polo que propoñemos a mesma data de 1891 para estes. A actividade da imprenta documéntase ininterrumpidamente de 1875 a 1900.